

POSUDEK

oponenta na bakalářskou práci

Jméno a příjmení studenta: Miroslav Košťál
Téma bakalářské práce: René Girard a jeho teorie náboženství
Oponent práce: Dr. Gebelt

Bakalářská práce studenta Košťála o celkovém rozsahu 48 stran sestává ze dvou hlavních kapitol, úvodu a závěru. Její součástí je také seznam použité primární a sekundární literatury („Zdroje“, str. 46-48). Student v první kapitole nejprve líčí Girardův životopis a ve druhé části kapitoly pak prochází jeho texty v pořadí dle data vzniku, a to především s ohledem na hlavní problematiku práce, jíž je Girardova teorie náboženství, přesněji řečeno možnost její aplikace v religionistickém studiu náboženství. Základ své mimetické teorie položil Girard dle Košťála v díle „Lež romantismu a pravda románu“ a v textu „Násilí a posvátno“ ji pak rozšířil o teorii obětního beránka (str. 15), kterou rozpracoval ve stejnojmenném a u nás asi nejznámějším díle „Obětní beránek“ (str. 15). Druhou kapitolu, která je jádrem celé práce, otevírá stručná poznámka o problematice teorií náboženství v religionistice (str. 18-19). Na str. 20 student jasně vysvětluje Girardovu myšlenku trojúhelníkové struktury touhy a na jejím pozadí pak popisuje genezi násilí, resp. genezi kolektivního násilí (str. 21). Na str. 21-24 pak vysvětluje různé dílčí prvky teorie mimetické touhy, nejprve vnější a vnitřní formu mizeze, pak popisuje rozdíl mezi akviziční a abstraktní či metafyzickou mizezí. Výkladem této problematiky si Košťál připravil půdu pro vyložení myšlenky „obětního beránka“, kterou rozvádí v kontextu Girardova pojetí mýtu a rituálu (str. 23 až 29). S ohledem na nevědomý charakter mechanismu „obětního beránka“ se student v dalším výkladu věnuje problému „odhalení procesu obětního násilí“ v novozákonních evangeliích (str. 30-34). Další podkapitola slibuje, že porovná Girardovu teorii s jinými vědními teoriemi, přináší ale jen pár poznámek o vztahu k Freudově přístupu a na str. 35 už se Košťál věnuje kritice Girarda. Nejprve se vyjadřuje ke kompozici Girardových textů, pak napadá skutečnost, že Girard svou teorii založil na románové literatuře, a zmiňuje rovněž redukcující momenty Girardovy teorie (redukce mýtů na mechanismus obětního beránka, redukce náboženství na problematiku násilí). Nakonec student stručně problematizuje terminologii, s níž Girard pracuje. Možný přínos Girardovy teorie pro religionistiku student tematizuje na str. 37. Jeho odpověď na otázku, zda lze s Girardovou teorií pracovat v religionistice, je kladná. Tuto možnost ale student podmiňuje vypuštěním té části Girardovy teorie, která přiznává křesťanství výjimečné postavení mezi ostatními náboženstvími, a implikuje tak hodnotící přístup. Protože přínos Girardovy teorie je takto omezen, zabývá se poslední část výkladu bakalářské práce tím, jak Girard ovlivnil společenskou vědu (str. 40-42). Závěr na str. 43 až 45 stručně rekapituluje celou strukturu práce a připomíná hlavní body argumentace.

Práce má poměrně jasnou strukturu, jen dvoustránková kapitolka o teoriích náboženství mi přijde zbytečná. Je moc stručná a vlastně nic neříkající, v podstatě se v ní čtenář dozví pouze to, že religionistické „teorie“ by měly být nehodnotící či neutrální a že religionistika nemá nějakou závaznou a jednotnou teorii náboženství. Myslím, že tato elementární tvrzení mohla být jen zmíněna v předposlední kapitole o možnostech aplikovat Girardovu teorii v religionistice. Nicméně pozitivně hodnotím, že student nepřekročil požadovaný rozsah bakalářské práce. Práci studenta Košťála považuji za podařenou. Student argumentuje, vyvozuje a podle mého jasně a srozumitelně vysvětluje vybrané

aspekty Girardovy tvorby. Líbí se mi, jak např. na str. 27 před tím, než přejde k tomu, v jakém smyslu je dle Girarda obětní beránek základním prvkem náboženství, autor práce zrekapituluje celý dosavadní výklad teorie obětního beránka.

Práce se snaží prezentovat vlastní pohled studenta na přínos Girardovy tematizace náboženství pro religionistiku, což je mi sympatické, i když pojetí náboženství jako mechanismu k potlačení násilí zůstává samozřejmě velmi redukující. Při obhajobě práce by měl student vysvětlit, v jakém smyslu považuje Girardovu teorii za „responzivní“ (str. 38, pozn. 76), v textu to nijak nerozvádí.

Je škoda, že celkový dojem z práce kazí řada gramatických chyb. Jen namátkou: str. 14: „osobnosti zastupovali“; str. 16: „texty měli“; str. 38: „Vystávali by samozřejmě problémy...“; str. 16: „problematičnost Girardovi teorie“ (v textu několikrát!). Dále je v textu řada nepřesností: str. 28.: „...která připomíná onoho obětního beránka a stál u zrodu náboženství.“; str. 21: „Stejná situace může dojít...“. Na str. 19 není jasné, co autor považuje za své východisko ve větě: „při kritice z pohledu religionistiky“ („V religionistice ani na toho není jednotný názor, já ovšem toto budu brát jako východisko...“). Student zřejmě myslí „neangažovanost“ religionistických teorií.

Kvůli těmto formálním nedostatkům navrhuji hodnocení práce „velmi dobře“.

V Praze, 18. 8. 2013.

Jiří Gebelt